

The Museum Diocesà de Barcelona

Buildings, history, collections and exhibitions

Josep Maria Martí Bonet

In all fields of history and art, the Delegació Diocesana del Patrimoni Cultural/Diocesan Delegation for the Cultural Heritage of the archdiocese of Barcelona, on which the Museu Diocesà de Barcelona/ Barcelona Diocesan Museum depends, has striven to fulfil the requirements arising from the acceptance of the new concept of “cultural property”, which underlines the social character of such property, since it belongs to everyone and is for the benefit of everyone. We wish to draw special attention in this respect to the nearly two hundred exhibitions that the Museu Diocesà de Barcelona has offered to the Church and to society. The Museum dates back nearly a hundred years: it was founded in the second decade of the 20th century, originally at the Seminari Conciliar de Barcelona/Tridentine Seminary of Barcelona, and later moved to its present home in the Pia Almoïna building beside the Cathedral.

There were several precedents for the creation of the Museum: the inauguration of diocesan museums elsewhere in Catalonia – in Vic (1891), Lleida (1893) and Solsona (1896) – and the holding of the first Congrès d’Art Cristià de Catalunya/Congress of Christian Art of Catalonia (1913). The project for the Museu Diocesà de Barcelona, launched in 1915, received constant support from Bishops Laguarda and Reig. The driving force behind it, however, was Father Manuel Trens, who sent out a circular that year to all the parish priests in the Barcelona diocese asking them to send any works of art they considered suitable. In less than a year over six hundred items that were no longer in liturgical use had been assembled and on 22 October 1916 the Museum – originally called the Museu Arqueològic Diocesà de Barcelona – was officially opened. It was set up on

the ground floor of the Seminari Conciliar and its first director was Dr. Manuel Trens himself.

During the Civil War (1936-1939), the seminary was sacked and set on fire, causing a large number of artworks to be lost, including the altarpiece dedicated to Saint Sylvester from Sant Sebastià de Montmajor. Other works finished up in the hands of private individuals or museums, some of whom returned them at the end of the war. Ultimately sufficient items were retrieved to enable the Museum to re-open in the same premises as previously. Bishop Gregorio Modrego presided over the official opening ceremony on 30 May 1960. Dr. Trens remained the Museum’s director until his death, when he was replaced by the deputy curator, Dr. Francesc Camprubí.

In 1982 Dr. Josep M. Martí Bonet took over as director. It was he who made reality a long-standing aspiration of Dr. Trens, which the latter was never able to realize: that of transferring the Museum to its present premises in the Pia Almoïna building. Dr. Martí Bonet received untiring assistance from the two curators, Pere Jordi Figuerola and Blanca Montobbio. The Pia Almoïna was a charitable institution founded in 1009 by the canons of Barcelona to care for the poor and pilgrims. It stood on the site now occupied by the chapel of Santa Llúcia, adjoining the Cathedral,

until the 12th century and then moved to a set of constructions built against the Roman walls in its current location. These constructions housed the chapterhouse from the 10th to the 14th century (1369), when the canons moved to their present premises. The Roman walls were then partly demolished and the two buildings that have survived to the present day were erected. One is in Gothic

The Museu Diocesà de Barcelona in the Pia Almoïna building / El Museu Diocesà de Barcelona a la Pia Almoïna.

style and dates from around 1435. The side overlooks Baixada de la Canongia and the entrance is on Pla de la Seu. The other, in Renaissance style, stands at right angles to the earlier building and was added towards 1546. Remains of earlier constructions can still be seen today, including a tower, fragments of the 4th century walls, and a pre-Romanesque capital.

The collection held by the Museu Diocesà de Barcelona comprises works of ancient art belonging to a wide variety of periods and artistic styles. Most are from the area previously covered by the diocese of Barcelona, though some originated elsewhere. The late Roman and pre-Romanesque periods are represented by various works, some of which were found in the course of excavations. One is the portrait of a young Roman, which was discovered beneath the Palau Episcopal / Bishop's Palace.

The Romanesque period, during which the Catalan church underwent considerable territorial expansion, is very well represented by works of major importance. Among these are the frescoes from Sant Salvador de Polinyà and a wooden figure of Christ in Majesty. There are also various wooden statues of the Virgin Mary, such as the Mare de Déu de Toudell (13th century), which enable us to follow the iconographic evolution of the Marian theme, which enjoyed great popularity in Catalonia. A collection of polychrome beams with heraldic motifs and Kufic inscriptions, also dating from the 13th cen-

tury, decorate the ceiling of a room in the Museum. Several works from the Romanesque period originated at the Monastery of Sant Cugat del Vallès: the crozier of Abbot Clasquerí, a reliquary chest, and an alb and cope belonging to Abbot Biure. These last items, which must pre-date Abbot Biure's assassination in 1350, are venerated as

relics. The processional cross from Riells de Fai is a outstanding work by Romanesque goldsmiths. The antependium from Santa Perpètua de Mogoda is attributed to the Romanesque-Gothic transition period.

Numerous examples of all forms of Gothic art also on show. Paintings in Italianate style include those by Ferrer and Arnau Bassa (altarpiece of Sant Jaume, from the Monastery of Jonqueres), Ramon de Destorrent (altarpiece of Sant Vicenç, from Sant Celoni), Jaume Serra (altarpiece of Sant Joan Baptista, from Tobed, Saragossa), the Rubió Master (altarpiece of Santa Oliva, Sant Benet i la Mare de Déu amb el Nen, from Santa Oliva) and Bernat Martorell (altarpiece of Sant Joan Baptista, from Cabrera de Mar, and altarpiece of Sant Jordi, from Sant Esteve de Palautordera). There are also paintings of Flemish inspiration by Jaume Huguet (Mare

de Déu de l'Anunciació, from Sant Feliu d'Allella), the Vergós family (altarpiece of Santa Justa i Santa Rufina, from Lliçà d'Amunt, altarpiece of Sant Pere, from Sant Pere de Reixac), and Pere Garcia of Benavarri (altarpiece of Sant Quirze i Santa Ju-

Rooms in the Museu Diocesà de Barcelona, inside the Pia Almoïna building / Les sales del Museu Diocesà de Barcelona a l'interior de la Pia Almoïna.

Other major exhibitions

Other major exhibitions in the Pia Almoina building — all of them managed by the team comprising the director and the two curators — have been dedicated to works belonging to the Museum itself or to a variety of other topics. Many have arisen from collaboration with other church or lay institutions. A catalogue has been produced for each. The titles of the exhibitions are as follows.

Millenium (1989), Tirant lo Blanc (Generalitat de Catalunya, 1991), Splendor II Vallès (1991), Selecta I (1991), Art Contemporani a la rectoria de Sant Pere de Vilamajor (1992), Selecta II (1992), Catalunya Medieval (Museu Diocesà and Generalitat de Catalunya, 1992), Selecta III (1992), Selecta IV (in homage to Dr. Pere Tarrés, 1993), Pere Coll (1993), Centre Artístic de Sant Lluç (1993), Selecta V (in homage to Father Ros). Pintura Inèdita Catalana de final del segle XIX i principis del XX (1994), Selecta VI. Arquitectura rural de Na Serra de Mantiqueira (General Consulate of Brazil, 1994), Subirachs, façana de la Passió (1995), Àfrica, Màscara i Escultures (1995), Art Design (1995), Festival de Cultura Nòrdica (Generalitat de Catalunya, 1995), L'estel d'Orient i Pintures Restaurades de Joan Llimona (1995), Aurèlia Muñoz i Isabel Pons (Generalitat de Catalunya, 1995), Xam (Generalitat de Catalunya and Consell de Cultura del Govern Balear, 1995), Angeli (Institut Italià de Cultura, 1996), Actes Commemoratiu del XVI Centenari de la Mort del Bisbe Sant Pacià (1996), Sacras Moles (Junta de Castilla León and International Congress of Architects, 1996), Aurelio Calderón (1996), Joan Vila Grau (Generalitat de Catalunya, 1996), Abraham Zabludovsky (organized by the architect Josep M. Botey, 1996), SOS Racisme (SOS Racisme, 1996), Selecta VII (1996), Catalunya Restaura (Generalitat de Catalunya, 1997), Hiroshima: missatge de pau (Fundació pels drets col·lectius dels pobles and Hiroshima Museum, Japan - Departament de la Presidència, Generalitat de Catalunya, 1997), Septem Gaudia (passat i present de la tradició dels goigs) (Amics dels Goigs de Barcelona-Museu Diocesà, 1997), 125è aniversari de la parròquia de la Concepció (Parròquia de la Concepció, 1997), Christmas crib exhibition (Associació de Pessebristes de Barcelona, 1997), No els deixeu sols (Amics de la Gent Gran, 1998); Contest of ideas for the construction of the new façade of the parish church of Maria Mitjancera de Totes les Gràcies (Arquebisbat de Barcelona, 1998), Exhibition of photographs of the Cathedral (Agrupació fotogràfica de Catalunya, to mark the 7th centenary of the laying of the foundation stone of Barcelona Cathedral) (1998), Carlo Mattioli (Institut d'Estudis Mediteranis, 1998), Madola (1998), Romà Vallès (Generalitat de Catalunya, 1998), Josep Bofill Sr. (Associació de Pessebristes de Barcelona, 1998), Exhibition of documents and photographs belonging to the association Orientació Catòlica Professional del Dependent (OCPD, 1999), Arimany (1999), Jacint Salvadó (Generalitat de Catalunya, 1999), Amhed Moustafa (Institut Català de la Mediterrània, 1999), Expo Mont-Real (Generalitat de Catalunya, 1999), Arquitectos Mejicanos (Ministerio de Fomento, Mexican Embassy and Mexican Consulate in Barcelona, 1999), Muixart (1999), Mariano Rubio (Generalitat de Catalunya, 1999), Antoni Miró (Generalitat de Catalunya, 1999), Joan Mestres i Joan M. Rius (Associació de Pessebristes de Barcelona, 1999-2000), Il·luminacions de Josep Batlle i Costa (1999-2000), Weissenhof-siedlung Experimental Housing built for the Deutscher Werkbund, Stuttgart 1927 (Col·legi d'Arquitectes de Barcelona, 1999-2000), Antològica Josep M. Forcada (2000), Pulchrum Decor, Manuel Tena, orfebrenia 1950-2000 (2000), Santa Apol·lònia a Catalunya, exposició iconogràfica (Col·legi d'Odontòlegs de Catalunya, 2000), Jaume Mercadé (Fundació Banc Sabadell, 2001), Jacqueline C. Van Kempen (2001), Medalles papals (Institut italià de cultura, 2001), Joan Vernis. La mirada dels sentits (2001), Joan Torras Viver (2001), Pilar Perdices (Generalitat de Catalunya, 2001), Scriptuaria. El llibre i document al llarg de la història (2001), Comunitat de Sant Egidi (2001), Raimon Izard. Paisatges (2001), Sonia Ciscato (Generalitat de Catalunya, 2001), Mª Assumpció Raventós (2001), Mostra de pintures Assart (2002), Christmas crib exhibition (2001), Carles Madirolas (2002), Lluís Llongueras: Esferes (2002), El sudari d'Oviedo (2002), Joies escrites (Institut Català de la Mediterrània, 2002), Laudis Canticum (2002), Villa del Arte (2002), Jordi Bonet i Godó (2002), Gaudí. L'home i la seva obra (2002), Muixart. Big bang (2002), Germinabit (2003), Christmas crib exhibition 2002, Verdaguer. Imatges i obres (2003), El mestre Rodrigo (2003), Llum d'Orient (2003), Joan Tuset: Sed non satiata (2003), Amor i mort en el romanticisme (2003), Lau Feliu: Apocalipsi (2003), Cartells Marc Martí (2003), Magnificència i extravagància europea en l'art tèxtil a Sicília (2003), 110 anys del Cercle Artístic de Sant Lluç (2003), Fita: Obra 2002 (2003), Aurifex: de la pedra a la joia (2003), Bartolí: Un creador a l'exili (2003-2004), Christmas crib exhibition (2003), Modigliani. Al cor de París (2004), Christus Splendor in Charitate (2004), De París al Mediterrani. El triomf del color (2004), La Xina imperial. Dinasties Ming i Xing (2004), Formosa. Art contemporani a Taiwan (2004), Vicente Peris. Suite Venezia (2004), Premis de pintura Nostromo (2005), Manel Boix. El gest, la mirada (2004), Christmas crib exhibition 2004, Els efectes del tsunami (2005), Popovic. Homenatge a Dalí (2005), Maria Torrontegui (2005), La sábana santa (2005), Juan Rosillo (2005), Catalunya país de grans dibuixants (2005), Centenari de Josep Cañas (2005), Premis de pintura BMW (2005), Amazigs. Joies dels berebers (2005), Els Quatre Gats. De Casas a Picasso (2005), Foujita: entre Orient i Occident (2005), Cervantes a la Mediterrània (2006), Christmas crib exhibition 2005, III Premis de pintura i escultura Nostromo (2005-2006), Beatriz de Colmenares (2005), Treball esclau al s. XXI (2005-2006), Clausuras (2006), Piero Guccione (2006), Pepe Morales (2006), Des del Castrum Terrae (2006), Síria. Fotografia (2006), Amics de la gent gran (2006), Imatges i sons de l'Antic Testament (2006), Encuentro con el arte actual. Fundación Vicente Ferrer (2006), Andy Warhol (2006), Croàcia. Catedral de Sant Jaume a Sibenik (2006), Corpus (2006), La ben plantada (2006), Del romanticisme al modernisme (2006), Alfons Serrahima. L'art del disseny (2006), Pessebres del món (2006-2007), Royo. Ingrávidos (2007), Carlos de Haes (2007), Clausuras (2007), Alberto Biasi. La imaginació, el moviment, l'espai (2007), Sensorial. Riber Música (2007), Rusiñol. La ploma d'en Xarau (2007), Miquel Pujol. Poemes celestials (2007), La dona del quadre (2007), Muher. Mediterráneo (2007), Matt Lamb (2007), Manuel Cusachs. L'armari blanc (2007), Vidal Quadras. Poeta del contrallum (2007), Christmas crib exhibition (2007).

Between 2009 and 2013 the following exhibitions were staged:

- 06-05-2013 - Goya i els seus hereus. Els Disbarats, avui
- 21-04-2013 - Reportatge de TV3
- 08-11-2012 - Rembrandt. Virtuós del Gravat
- 08-02-2012 - Àlbum de Pompeia de Bernardino Montañés. Aquarel·les, emoció i història. Col·lecció Ibercaja
- 15-11-2011 - Christmas crib workshops for families
- 31-10-2011 - L'altra cara de la vida. Cultura funerària, ahir i avui
- 13-09-2011 - De Goya als nostres dies. Col·lecció Ibercaja
- 21-07-2011 - Jean-François Rauzier. Voyages Extraordinaires Barcelona
- 05-06-2011 - Federico Beltrán Massés. Un pintor a la cort de Hollywood
- 27-03-2011 - "Els desastres de la Guerra" del pintor Francisco de Goya
- 25-12-2010 - "Festivitas" Christmas concerts: Concierto de Aranjuez
- 25-12-2010 - Charity events: Reis per a Tothom and Més que mai, fomenta el Comerç Just
- 25-12-2010 - Christmas crib exhibition
- 24-12-2010 - Nadal 2010 a la Pia Almoïna
- 17-11-2010 - Domingo Viladomat
- 01-09-2010 - Art Coiffure. The Raffel Pages Collection
- 01-06-2010 - Gustave Courbet, entre natura i cultura
- 19-04-2010 - Martí i Bonet, Josep M., La Catedral de Barcelona. Història i històries (Catedral i Museu Diocesà de Barcelona, 2010). Exhibition and presentation of the book and the latest restoration work
- 08-02-2010 - Antoni Boronat, pintures. In aid of the Fundació Barraquer
- 27-11-2009 - Muses de la impremta. La dona a les arts del llibre (segles XVI-XIX)

lita, from Sant Quirze del Vallès). Various works in gold and silver belong to the same period: the early 14th century reliquary casket of Sant Cugat from Sant Cugat del Rec in Barcelona, and several processional crosses. Other interesting works in Gothic style are the polychrome wood sarcophagus of Saint Mary of Cervelló from the church of La Mercè in Barcelona, a whole collection of alabaster and wooden figures of the Virgin Mary, and fragments of the early 14th century rose window from Sant Cugat del Vallès.

There are also works in Renaissance style in the museum, though medieval art predominated for a long time in Catalonia and relatively little Renaissance art was produced. The influence of Renaissance style was nevertheless felt in new churches and convents built in the wake of the Council of Trent and the establishment of the Company of Jesus and in alterations to existing buildings. The works of the Navarrese artist Joan Gascó from the church of Sant Pere de Vilamajor (altarpiece of Sant Marçal i Sant Sebastià) are among the prime examples of painting from the Gothic-Renaissance transition period. Works by Francesc Ribes (Sant Cristòfol, from the convent of Montsió), Jaume Forner (altarpiece of Santa Agnès, from Santa Agnès de Malanyanes), and, first and foremost, Pere Nuyes and Enric Fernandes, rank among the finest pieces in the Museum's collection. The two last-named artists worked together between 1541 and 1542 on the altarpiece of

Sant Sever. Destined to the hospital for the clergy dedicated to Saint Severus in Barcelona, it depicts the miraculous cure of King Martí "the Humane" of Catalonia and Aragon through the saint's intercession. The Museum's splendid collection of Renaissance gold and silverware features processional crosses crafted in various places in Catalonia, ciboria, and other objects. Of special note is the magnificent monstrance from the Barcelona church of Santa Maria del Pi by the silversmith Llätzer de la Castanya.

The prime examples of Baroque style on show in the Museum include the paintings by Antoni Viladomat (El Sant Sopar and Sant Antoni de Pàdua, from the Convent of Sant Agustí in Barcelona) and other paintings by anonymous artists. The Baroque sculptures in the Museum's collections are mostly components of altarpieces which have since been lost. The following are of special interest: the wooden figure of Saint James the Pilgrim, two representing Saint Madrona, the central sculpture of the altarpiece of Sant Eloi from the church of La Mercè, and the praying figure of Saint Marianus, by Ramon Amadeu (1806), which was in the convent of the Discalced Carmelites on the Rambla. The collection is completed by works in gold and silver, clothing, furniture, and ceramic panels

The numerous artistic currents of the 19th and 20th centuries – Romanticism, Realism, Modernism (Catalan Art Nouveau) and Noucentism (its more classical successor) – are represented in the

Scale model of the church of the Colònia Güell / Maqueta de l'església de la Colònia Güell de Gaudí.

Antoni Gaudí's legacy to the citizenry

Starting in April 2015, certain areas of the Museum will be exclusively devoted to Antoni Gaudí. The interest aroused by Gaudí and the major contributions he made to the Catalan ecclesiastical and civil heritage suggested the idea of fitting out part of the Museum for this purpose.

Thus everything associated with Gaudí will at last be assembled in a single exhibition equipped with the latest technologies for discovering his universal genius: original items and documents, scale models that have never previously been seen, all his designs and projects, and the symbols he used. This exhibition is the crowning point of the artistic creations held in the Museum, the perfect complement to its collections, which span over twenty centuries.

As we admire the Museum's masterpieces, all the cultures that inspired Gaudí to carry out his splendid creative task can be visualized in the incomparable setting of the Pia Almoïna building, located at the entrance to the city the Romans called Barcino, in Barcelona's famous Gothic Quarter.

Museu Diocesà in works by Joaquim de Cabanyes, Martí Alsina, Josep Armet, Modest Urgell, Joaquim Vayreda, Francesc Masriera, Joan Roig Soler, Mas i Fontdevila, Alexandre de Riquer (La Puríssima), Francesc Gimeno, Joaquim Mir, Isidre Nonell, Nicolau Raurich, Jaime Azcona, Nolasc Valls, and others. Many of these recent sculptors whose works are in the Museum are associated with La Llotja (the Barcelona School of Fine Arts). Of special note are the works of Domènec Talam, a sculptor who specialized in crib figures (La Mare de Déu amb l'Infant), the terracotta figures of Agapit Vallmitjana (L'Àngel del Judici, La Immaculada, Sant Antoni de Pàdua), works by Pau Gargallo (funeral mask of Venanci Vallmitjana), Josep Llimona (Sant Josep amb l'Infant), and the Noucentist artist Rafael Solanic. The Museu also holds drawings by Josep Obiols. The influences of these various styles can be seen in works in gold and silver as well. Examples are the collection of monstrances from this period, the most distinctive of which, by Ramon Sunyer, comes from the church of Santa Juliana i Santa Semproniana in Barcelona, and the chalice by Josep Ignasi Ginabreda, which belonged to Bishop Torras i Bages.

The Museum's collection currently comprises over three thousand catalogued items. It has grown in recent years thanks to various donations from private individuals, some of which have been sufficiently important to warrant special exhibitions. The donation from Francesc d'A. Ros, for instance, gave rise to an exhibition of 19th century Catalan paintings (Selecta IV, 1994). The legacy of Bishop Català i Albosa, on loan from the Espriu family, has been another addition. Prior to this, a major ground-breaking exhibition entitled *Thesaurus* was staged in premises belonging to "La Caixa" by the SICPAS (Secretariat Diocesà de Promoció i Custòdia d'Art Sagrat / Diocesan Secretariat for the Promotion and Safeguard of Sacred Art).

Josep Maria Martí Bonet, *Director del Museu Diocesà i delegat diocesà del patrimoni cultural.*

[Traduzione di Jacqueline Hall]

El museu Diocesà de Barcelona

Edificis, història, mostra, exposicions

Josep Maria Martí Bonet

En tots els àmbits històrico-artístics, la Delegació Diocesana del Patrimoni Cultural de l'arquebisbat, de la qual depèn el Museu Diocesà de Barcelona, ha procurat posar en pràctica les exigències procedents de l'acceptació del nou concepte de "bé cultural", que remarca el caràcter social d'ell, ja que els béns culturals són de tots i per tots. Especialment volem remarcar les gairebé

dues-centes exposicions que el Museu Diocesà de Barcelona – a l'edifici de la Pia Almoïna- ha ofert a l'Església i a la societat. Aquest Museu, ubicat al costat de la catedral de Barcelona, té ja quasi una secular història, car fou fundat en la segona dècada del segle XX en un principi al Seminari Conciliar de Barcelona i després a l'edifici de la Pia Almoïna, al costat de la Catedral.

Amb els antecedents de la inauguració dels museus diocesans de Vic (1891), Lleida (1893), Solsona (1896) i la celebració del Primer Congrés d'Art Cristià de Catalunya (1913), l'any 1915 fou iniciat el projecte del Museu Diocesà de Barcelona, al qual mostraren sempre el seu suport els bisbes Laguarda i Reig i en fou l'ànima Mn. Manuel Trens. Aquest darrer cursà aquell any la circular on demanava a tots els rectors de la Diòcesi de Barcelona que enviessin les obres d'art que convenientment poguessin. En menys d'un any es reuniren més de sis-centes obres que havien quedat fora de culte, i el 22 d'octubre de 1916 s'inaugurà el Museu Arqueològic Diocesà de Barcelona, que s'ubicà a la planta baixa del Seminari Conciliar, i en fou primer director el Dr. Manuel Trens.

Durant la Guerra Civil de 1936-1939, en ésser saquejat i incendiat l'edifici del Seminari, es causà la pèrdua d'un bon nombre d'objectes d'art. Entre aquestes obres perdudes es trobava un retaule dedicat a Sant Silvestre, procedent de Sant Sebastià de Montmajor. D'altres obres van anar a parar a mans de particulars o museus, alguns dels quals les retornaren en finalitzar la guerra. Finalment, els objectes salvats van ser suficients per permetre la reobertura del Museu, en la mateixa seu que ocupava abans de la guerra, acte que fou presidit el 30 de maig de 1960 pel bisbe Gregori Modrego. El Dr. Trens en fou el director fins la seva mort. Seria substituït pel Dr. Francesc Camprubí com a viceconservador.

A partir de l'any 1982 la direcció del museu Diocesà la va assumir el Dr. Josep M. Martí Bonet, el qual va fer efectiva la ubicació del Museu en la seva seu actual, l'edifici de la Pia Almoina, tot seguint una vella aspiració del Dr. Trens, que mai no va veure realitzada. Fou ajudat sempre pels conservadors del Museu, els llicenciats Sr. Pere Jordi Figuerola i Sra. Blanca Montobbio. L'edifici esmentat té el seu origen en una institució caritativa fundada pels canonges de Barcelona, el 1009, per tal de tenir cura dels pobres i pelegrins. Inicialment i fins al segle XII, s'emplaçà al lloc on actualment es troba la capella de Santa Llúcia, a tocar de la Catedral, i a partir d'aquell moment es traslladà al lloc que ocupa: un conjunt d'edificis que es recolzen sobre la muralla romana i que havien estat casa de la Canongia des del segle X fins el segle XIV (1369), quan passaren a la ubicació actual. Aleshores la muralla romana fou enderrocada parcialment i es bastiren les construccions que es preserven avui dia. Aquesta edificació consta de dos cossos: un de gòtic, amb façana lateral a la baixada de la Canongia i entrada en el Pla de la Seu, aixecat vers el 1435, i un altre renaixentista, longitudinal a l'anterior i afegit vers el 1546. Encara ara s'hi aprecien restes de les construccions precedents, com ara una torre i fragments de la muralla del segle IV, o un capitell preromànic.

El fons del Museu Diocesà de Barcelona es compon d'obres antigues de molt diverses cronologies i estils artístics. Pel que fa a la procedència de les obres d'art, aquesta és, majoritàriament, de l'àmbit del Bisbat antic de Barcelona, bé que és possible trobar-ne d'altres indrets. Les èpoques tardo romana i preromànica es veuen representades per diverses obres, al-

gunes procedents d'excavació arqueològica, com el retrat d'un jove romà, trobat al subsòl del Palau Episcopal. L'època romànica, coincidint amb la gran expansió territorial de l'Església Catalana, es troba molt ben representada al Museu, amb obres de gran importància, com les pintures al fresc de Sant Salvador de Polinyà, la talla del Crist en Majestat o diverses talles de la Mare de Déu, com la de Toudell, del segle XIII, a través de les quals es pot seguir l'evolució iconogràfica d'aquest tema tan popular a Catalunya. Del mateix segle conservem una col·lecció de bigues policromades amb motius heràldics i inscripcions cífiques que decoren el sostre d'una de les sales del Museu. D'aquesta època són diverses obres provinents del monestir de Sant Cugat, com el bàcul de l'abat Clasquerí, una lipspanoteca, i l'alba i capa de l'abat Biure, assassinat el 1350, anterior a aquesta data, venerats com a relíquia.

Una important obra d'orfebreria romànica és la Creu Processional de Riells del Fai. Evolucionant cap al gòtic, és de considerar el frontal d'altar de Santa Perpètua de Mogoda. L'art gòtic es troba, també, molt ben representat al Museu en totes les variants artístiques; en pintura, les obres italianitzants dels Bassa, (taula de Sant Jaume, procedent del monestir de Jonqueres), de Ramon de Destorrent (taula de Sant Vicenç, procedent de Sant Celoni, Vallès Oriental), de Jaume Serra (retaule de Sant Joan Baptista, de l'església de Tobed, a Saragossa), del mestre de Rubió (retaule de Santa Oliva, Sant Benet i la Mare de Déu amb el Nen, procedent de Santa Oliva del Penedès) o Bernat Martorell (retaule de Sant Joan Baptista, de Cabrera de Mar i la taula de Sant Jordi, procedent de Sant Esteve de Palautordera), es complementen amb les de filiació flamenca, representades per Jaume Huguet (Mare de Déu de l'Anunciació, de Sant Feliu d'Alella), els Vergós (retaule de Santa Justa i Santa Rufina, de Lliçà d'Amunt, retaule de Sant Pere de Sant Pere de Reixac), o Pere Garcia de Benavarrí (retaule de Sant Quirze i Santa Julita, de l'església de Sant Quirze del Vallès). També són de destacar en aquest període diverses obres d'orfebreria, com l'arqueta reliquiari de Sant Cugat, de principi del segle XIV, procedent de Sant Cugat del Rec de Barcelona, així com diverses creus processionals.

Altres obres d'interès pertanyents a aquest estil són el sepulcre de fusta policromada de Santa Maria de Cervelló, procedent de l'església de la Mercè de Barcelona, o una completa col·lecció escultòrica de marededéus en alabastre i fusta i fragments de la rosassa de Sant Cugat de principis del segle XIV. El renaixement es veu representat també al Museu Diocesà de Barcelona, malgrat la continuïtat de la tradició medieval a Catalunya i la limitada manifestació d'aquest estil. Tot i això, el Concili de Trento i la creació de la Companyia de Jesús promocionaren la construcció i reforma de noves esglésies i convents, que reberen la influència d'aquest estil artístic. Les pintures del navarrès Joan Gascó procedents de l'església de Sant Pere de Vilamajor (retaule de Sant Marçal i Sant Sebastià), són un dels més importants exemples de la pintura en l'etapa de transició del gòtic al renaixement. Altres obres, de Francesc Ribes (Sant Cristòfol, pro-

Una important mostra permanent del Museu Diocesà de Barcelona és la del llegat de Gaudí

Tot Gaudí per fi junt en una exposició única per descobrir al geni universal a través de les últimes tecnologies: peces i documents originals; maquetes mai vistes; tots els seus dissenys i projectes, la seva simbologia. Tot el seu llegat amb el complement perfecte de la col·lecció d'art del Museu Diocesà de Barcelona, que abraça més de vint segles.

La contemplació de les obres mestres d'aquest museu ens permet visualitzar totes les cultures que inspiraren a Gaudí durant el seu esplendorós procés creatiu. I tot en un marc incomparable, el monument de la Pia Almoïna: edifici que és la porta a la Barcino romana, al famós barri gòtic de Barcelona.

Gaudí. dibuix de l'església de la Colònia Güell, 1900 / Gaudí. Sketch of the church of the Colònia Güell, 1900.

cedent del convent de Montsió), Jaume Forner (retaula de Santa Agnès, de Santa Agnès de Malanyanes), o, sobretot, de Pere Nunyes i Enric Fernandes, que col·laboraren en la realització del retaula de Sant Sever per a l'hospital de clergues de Sant Sever de Barcelona, entre 1541 i 1542 i que representa la curació miraculosa del rei Martí l'Humà, (gràcies a la intercessió del sant), suposen alguns dels millors exemplars del fons museístic.

De la magnífica col·lecció d'orfebreria renaixentista amb creus processionals obrades a diferents indrets de Catalunya, copons i altres objectes, en destaca l'excepcional custòdia de Santa Maria del Pi, de Barcelona, obra de l'argenter Llàtzer de la Castanya. El barroc és representat bàsicament a través de l'obra pictòrica d'artistes com Antoni Viladomat (Sant Sopar, Sant Antoni de Pàdua, procedents del Convent de Sant Agustí de Barcelona) o d'altres anònims. L'estatuària barroca que es conserva al Museu és bàsicament procedent de conjunts de retaules desapareguts. Destaquen una talla de Sant Jaume Pelegrí, dues representant a Santa Madrona, l'escultura central del retaula de Sant Eloi de l'església de la Mercè i la imatge orant de Sant Marià, obra de Ramon Amadeu, del 1806, procedent del convent dels Carmelites Descalços de la Rambla. La col·lecció es completa amb obres d'orfebreria, indumentària, mobiliari i plafons de ceràmica. Els nombrosos corrents artístics dels segles XIX i XX, romanticisme, realisme, modernisme i noucentisme, troben en el Museu Diocesà representació a través de les obres de Joaquim de Cabanyes, Martí Alsina, Josep Armet, Modest Urgell, Joaquim Vayreda, Francesc Masriera, Joan Roig Soler, Mas i Fontdevila, Alexandre de Riquer (Puríssima), Francesc Gimeno, Joaquim Mir, Isidre Nonell, Nicolau Raurich, Jaume Azcona, Nolasca Valls...

Gran part dels escultors que són representats al Museu estan relacionats amb el centre de la Llotja (Escola de Belles Arts de Barcelona). En destaquen les obres del pessebrista Talarn (altar de la Mare de Déu amb l'Infant), les escultures en terracota d'Agapit Vallmitjana (àngel del Judici, Immaculada, Sant Antoni de Pà-

dua), les obres de Pau Gargallo (màscara funerària de Venanci Vallmitjana), de Josep Llimona (Sant Josep amb l'Infant), i del noucentista Rafael Solanic. El Museu custòdia també dibuixos de Josep Obiols. Les influències dels diferents estils es troben també en l'orfebreria, com es pot veure en la col·lecció de custòdies del període, entre les quals cal anomenar la procedent de l'església de Santa Julià i Santa Sempromiana de Barcelona, obra de Ramon Sunyer. Es conserva al Museu el calze del bisbe Torres i Bages, de l'orfebre Josep Ignasi Ginabreda.

El fons museístic, que actualment compta amb més de tres mil obres catalogades, s'ha vist augmentat en els darrers anys per diverses donacions de particulars, algunes de les quals han estat prou importants per a ser objecte d'exposició monogràfica al Museu Diocesà, com ara la de pintura catalana del segle XIX procedents de la donació de Francesc d'A. Ros (Selecta IV, 1994). Ha ingressat també al Museu el llegat del bisbe Català i Albosa, cedida per la família Espriu. Anteriorment el secretariat diocesà de promoció i custòdia d'art sagrat (SICPAS) organitzà l'exposició Thesaurus en els locals de "La Caixa", fou aquesta una mostra cabdal i pionera.

D'altres importants exposicions a l'edifici de la Pia Almoïna – sempre amb la direcció de l'equip de gestió format pel director i els dos conservadors – han estat les dedicades a obres del propi Museu o altres temes diversos, sovint en col·laboració amb d'altres institucions, eclesiàstiques o civils. A l'exposició sempre va annex el respectiu catàleg [vedi box].

L'any 2014 s'ha dedicat a la campanya de "conèixer el barri gòtic de Barcelona" i a una important mostra: l'obra de Gaudí, i Gaudí en ensenya el nostre art religiós.

Josep Maria Martí Bonet, *Director del Museu Diocesà i delegat diocesà del patrimoni cultural.*